

הגה: מי שלא אכל בליל שבת <sup>ע</sup> יאכל ג' סעודות ביום שבת.

## דף קיח.

עין משפט א.

יו"ד סימן רנג ענין א ב

א. מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מהתמחוי <sup>פ</sup>.

מי שיש לו מזון לי"ד סעודות לא יטול מהקופה. ואם יש לו מאתיים זוז <sup>צ</sup> ואינו נושא ונותן בהם, או שיש לו נ' זוז ונושא ונותן בהם לא יטול צדקה.

א. ב. אם יש לו מאתיים זוז חסר דינר ואינו נושא ונותן בהם, אפי' נותנים לו אלף זוז בפעם אחת הרי זה יטול <sup>ק</sup>.

הגה: ההולך מעיר לעיר לקבץ אם נתנו לו ר' זוז בעיר אחת יכול לקבל ומכאן ואילך אסור.

א. ג. מי שיש לו יותר ממאתיים זוז אבל מוטל עליו חובות או שממשכן לכתובת אשתו הרי זה יטול <sup>ר</sup>.

א. ד. אדם שיש לו בית וכלי בית הרבה ואין לו ר' זוז הרי זה יטול דאין

ע. ה"ה מי שלא אכל בליל יו"ט יאכל ביום ב' סעודות, וה"ה שאומר הקידוש של הלילה, ואם הוא שבת אינו אומר ויכולו ביום מ"א ס"ק ב'.

פ. ממשנה סוף פאה. ותמחוי היא קערה גדולה וגובין בה הגבאים מאכל מבעלי בתים ומחלקים אותו לעניים ב' סעודות כל יום ויום, וקופה מתחלקת מע"ש לע"ש.

וכתב הסמ"ק דיני קופה ותמחוי אינו נוהג בימינו, וכתב הש"ך היינו כל דיני קופה בסי' רנ"ו אבל ודאי כל קהל מישראל יש לו קופה של צדקה.

צ. דורשי רשומות אמרו כי צדקה בגמטריא מאתים חסר אחד, כי עד שיעור זה יכול ליטול, אבל יש לו מאתים לא יטול מצדקה. ברכי יוסף.

ואף שבמשנה לא אמרו אלא שלא יטול לקט שכחה ופאה, משמע דכל שאינו נוטל אותם אינו נוטל שום צדקה, כ"כ המרדכי בפ"ק דב"ב, מירושלמי.

ק. שם במשנה.

עני שציוו שני אנשים לתת לו מאתים דינרים מכל אחד, יתנו לו שניהם בפעם אחת, שירי ברכה.

ר. והיינו שחייב לאחרים ופי' לכתובת אשה היינו שעשה זה אפותיקי לכתובתה. ש"ך ס"ק ג'.

צריך למכור כלי ביתו אפי' של כסף וזהב. במה דברים אמורים בכלי אכילה ושתייה ומלבוש ומצעים וכיוצא בזה, אבל יש לו כלי שכותשין בו חיטים מזהב **ש** מוכרו ולא יטול מהצדקה.

א. ה. כל מה שלא מחייבין אותו למכור כלי ביתו של אכילה ושתייה מכסף וזהב דוקא בנוטל בסתר **ת** מיחידים, אבל אם בא ליטול מהקופה של צדקה לא יתנו לו עד שימכור כליו.

הגה: ה"ה במקום שיש תקנה שלא לתת צדקה למי שיש לו דבר קצוב אין מחשבין לו הדירה וכלי תשמישו.

הגה: כל מי שהוא עשיר אסור ליתן לבניו אפי' שהם גדולים **א** אם הם סמוכים על שולחן אביהם, וכל זה בדרך צדקה אבל דרך מתנה וכבוד יכול לקבלם **ב** כל אדם.

ב. ו. י"א דלא נאמרו השיעורים האלו אלא בימיהם, אבל בזמן הזה **ג** יכול ליטול עד שיהיה לו קרן כדי שיתפרנס הוא ובני ביתו מהריוחים ודברים של טעם הם.

**ש.** בטור כתב דה"ה מנורה ושלחן של כסף צריך למכור וכתב הב"ח שכן עיקר. ש"ך ס"ק ד'.

ואם לאחר שנטל נפלו לו כלים אלו בירושה או במציאה אין מחייבין אותו למכור אותם. ש"ך ס"ק ד'. אבל אם נטל ברמאות חוזרים וגובין ממנו משום קנס אף דזה ממון שאין לו תובעין שם בש"ך.

**ת.** כאוקימתא דרב פפא בכתובות ס"ח ע"א, וכפי' הרי"ף והרמב"ם בפ"ט ממתנות עניים. וכתב בספר ראשון לציון בסי' רנ"ו סעיף ג' שגם מה שאמרו שאין מוכר ביתו וכלי תשמישו דוקא בימיהם, אבל בימינו מקדימים העניים שאין להם בית וכלי תשמיש מכסף וזהב ע"ש. **א.** דקימ"ל כר"י בב"מ י"ב ע"ב דבכה"ג מציאתו לאביו והוי כנותן לאביו. הגאון אות ד'.

**ב.** ובסי' רמ"ו סעיף כ"א כתב דוקא בדבר מועט.

**ג.** טור בשם י"א, וכך כתב הסמ"ק. והיינו שיכול ליטול מהיחידים ולא מהגבוי בקופה שזה דוקא מותר ממנה עד שלא יהיו לו י"ד סעודות או יש לו י"ד סעודות ומשועבדים לאחרים.

וכל מה שגבוי ביד הגזברים דינו כקופה, ובקופה אין חילוק בין בימיהם לימינו. כ"כ בספר ראשון לציון.

עין משפט ב.

או"ח סימן רמב פעיף א

א. אפילו מי שצריך לאחרים אם יש לו מעט משלו צריך לזרז עצמו לכבד את השבת<sup>ד</sup>, ולא אמרו עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות<sup>ה</sup> אלא למי שהשעה דחוקה לו ביותר<sup>ו</sup>, לכן צריך

ד. שבת קי"ח ע"א, אמר ר"י משום ר' יוסי כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים, ורב נחמן בר יצחק אמר אף ניצול משעבוד מלכויות, אמר רב יהודה אמר רב כל המענג השבת נותנים לו משאלות לבו.

ונתינת נחלה בלי מצרים היא מדה כנגד מדה, כיון שהוא מפזר מעות בלי שיעור לצורך השבת כך יתנו לו נחלה בלי שיעור ג"כ, וע"כ האדם לא יקציב סכום להוצאות שבת ויו"ט. וכן מ"ש שניצול משיעבוד מלכויות כיון שקיבל עליו עול שבת. ונותנים לו משאלות לבו כדי שימלא חפצו מכל עונג שירצה. ב"י.

גם הנשים חייבות בעונג שבת. כה"ח אות א'.  
ו. וצריך לזהר שלא להניח על השלחן דבר בזוי, גם כשמניח פירות עליו צריך להניח בעין יפה אפי' אם הוא לבדו יושב על השולחן, כי מלאכי עליון רואין את השולחן. כה"ח אות ב' מהזוהר.

ה. בשבת קי"ט ע"א אמרו עשירים שבכל הארצות במה הם זוכים במה שמכבדים את השבת, ובמי שהשעה דחוקה לו אפי' בעשיית דג קטן הוי עונג שבת.

ו. וכתב הט"ז בס"ק א' מהטור דג' חלוקות בדבר אם הוא איש אמיד וראוי לו לצמצם במזונות כדי שלא יהיה עני, מ"מ בשבת לא נאמר זה אלא יכבד לפי יכולתו. ואם הוא איש שיש לו מעט משלו וצריך לאחרים הוא בכלל החיוב עונג, ואפי' בדבר מועט כגון דג קטן וחיוב בג' סעודות. אבל באדם שהשעה דחוקה לו ביותר, שאין לו כלום משלו ומוטל הכל על הצדקה, אינו בכלל חיוב עונג, ואינו חייב אלא בב' סעודות וזה מ"ש רבי עקיבא עשה שבתך חול והיינו ב' סעודות ואל תצטרך לבריות. כה"ח אות ג'. ועיין בשער הציון ס"ק י'.

וכל מזונותיו של אדם קצובים מר"ה עד ר"ה חוץ מהוצאות שבת ויו"ט, והוצאות בניו לת"ת שאם מוסיף בהוצאות מוסיפים לו. וגם אמרו על הוצאות שבת שהקב"ה אומר בני לוו עלי ואני פורע.

ובגמ' פסחים ס"ה ע"ב אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן "לכם" דכתיב "וקראת לשבת עונג". הגם שבעצרת פסוק אחד אומר "עצרת תהיה לכם" ובפסוק אחר "עצרת לה' אלהיך" ונחלקו בה ר"א ור"י, שר"א סובר או כולו לכם או כולו לה', ור"י סבר חלקהו חציו לכם וחציו לה', אבל בשבת כו"ע מודו דבעינן לכם, שיש גם תיקון שנעשה ע"י אכילתו בשבת, כמבואר בשער הכוונות דף ע' עמוד ג'.

ז. מ"מ גם בשבת שיש מצות עונג יזהר שלא לאכול הרבה, וכמו שציוה המגיד למר"ן הב"י למעט באכילה ושתייה אפי' בשבתות ויו"ט, הביאו הכה"ח באות ה'.

וכתב הרמב"ם ריש פ' ל' מהלכות שבת שכבוד ועונג שבת מדברי סופרים, אבל להתענות בו אסור מן התורה.

ח. ולענין ג' סעודות, מהלבוש בסי' תרצ"א משמע שהם מן התורה, אבל הא"ר שם כתב שהם מדרבנן וקרא אסמכתא. ועיין במשב"ז אות א'.

ט. ואם אין בידו גם דבר מועט לא חייב לשאול על הפתחים בשביל כבוד שבת.

י. ובספר חסידים כתב, דטוב ארוחת ירק בשבת, ואהבה ואחוה עם אשתו ובני ביתו, ויזהר מלכעוס בשבת, כי אמרו בזוהר כל הכועס בשבת כאילו הדליק אש גהינם.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

**לצמצם בשאר הימים כדי לכבד את השבת.**

א. ב. מתקנת עזרא שיהיו מכבסים בגדים ביום ה' <sup>ז</sup> בשבוע מפני כבוד השבת.

הגה: נוהגין להכין עיסה כדי שיעור חלה <sup>ח</sup> כדי לעשות מהם לחמים לבצוע

וה"מ יוסיף בסעודתו יותר מאוכל ביום חול, ואם שבת ר"ח יוסיף תוספת לכבוד ר"ח. כה"ח אות ט'.

ובספר פרי עץ חיים שער י"ח פ' כ"ב כתב שיש לעשות סעודה שלישית בשבת בדגים ע"ש, ובליל שבת הוא רק לתענוג אבל בסעודה שלישית צריך לקבוע סעודתו עליהם. כה"ח אות י'.

גם אם רוצה בליל שבת רק לטעום מעט מהדגים ולהשאיר אותם אח"כ לסעודה שלישית, יביא כולם על השולחן ולא יניח דבר מועט על השולחן רק מה שצריך בליל שבת כי אין זה לכבוד להניח דבר מועט על השולחן כי אם בעין יפה, כה"ח אות י"א. ומי שהשעה דחוקה לו ביותר, היינו שיש לו מזון י"ד סעודות לאכול כל ימי השבוע בכל יום ב' סעודות, לא יטול מן הצדקה כדי לאכול סעודה שלישית.

וברמב"ם בפ"י המשניות כתב דלא יאכל במוצאי שבת כלום אלא יאכל סעודה שלישית בשבת. ועיין בכה"ח אות ט"ז.

וה"מ לווין בריבית לצורך סעודת שבת או סעודת מצוה, מ"א בשם הירושלמי. ויש מפרשים לווין מעכו"ם או מישראל ע"פ דרך היתר, ויש מפרשים היינו בריבית מדרבנן, ויש מפרשים אפי" בריבית מן התורה וקצוצה. ושומר נפשו ירחק ואין להתיר אלא מעכו"ם או בדרך היתר מישראל. כה"ח אות י"ז.

ואם יש עליו חוב לשלם שכר שכיר הוא קודם להוצאות שבת, שלא לעבור על כמה לאוין ועשה. ועיין ביביע אומר ח"א יו"ד סי' ד'.

וה"מ אם שלחו לאדם דבר מאכל לאוכלו בשבת אסור לאוכלו בחול, מספר חסידים סי' תתס"ו, מיהו אם לא צריך אותו לשבת זו ויתקלקל אם ישמור אותו עד שבת הבאה מותר לאוכלו גם בחול. כה"ח אות י"ח.

ז. בב"ק דף פ"ב, כדי שיהיו פנויים לכבוד שבת, מ"א ס"ק ג'. ואם יכול יכבסם כבר מיום ד' שכבר מיום ד' בשבוע מקבלים הארת הנפש משבת הבאה, וביום ה' מקבלים הארת הרוח, וביום ו' מקבלים הארת הנשמה. כה"ח אות י"ט.

ותקנת עזרא היינו שאם צריכים לכבס יכבסו אבל לא שיש חיוב לכבס גם אם לא צריכים.

ח. וראייה לזה מתענית כ"ד מאשתו של ר' חנינא. מ"א ס"ק ד'. וכדאי לקיים מצות חלה לפי שאבדה חלתו של עולם כמו שאמרו בירושלמי בשבת פ"ב, וכ"כ ברש"י שבת ל"ב ע"א מבראשית רבה. וע"כ האשה מפרישה חלה בע"ש לתקן אותו הפגם.

והגם שבזה"ז החלה נשרפת אין להפריש רק דבר מועט, אלא שיש להפריש שיעור אחד ממ"ח חלקים ע"פ סודן של דברים, והאשה תעשה כן בימים נוראים לפחות כדי לקיים המצוה בשלימות. כה"ח אות כ"ד.

וצריך לכוון בעת הפרשת החלה על כל הקמח הנדבק בכל מקום כגון על המערוך והשולחן. וטוב ליהדר כשאוכל פת ממי שאינו זהיר בכשרות ליטול ממנה חלה. כה"ח אות כ"ו. ואם תחילת העיסה היא קשה אף שאח"כ עושין אותה בלילה רכה צריך להפריש ממנה חלה בלא ברכה, כה"ח אות כ"ז.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עליהם בשבת ויו"ט ט, וזה גם מכבוד שבת ויו"ט ט, ואין לשנות.

הגה: יש שכתבו שבמקצת מקומות נהגו לאכול מוליתא, שקורין פשטיד"א ז, בליל שבת, זכר למן שהיה מכוסה למעלה ולמטה וכתב מהרי"ל ולא ראיתי לחוש לזה.

עין משפט ג. יו"ד סימן רנ פעיף ד

ה. אין פוחתין מעני העובר ממקום למקום מככר פונדיון שהוא משקל כסף של שמונה גרעיני שעורה כ. ואם לן במקום נותנים לו מצע לישון עליו וכסות ליתן מראשותיו ושמן וקטנית, ואם שבת נותנים לו מזון ג' סעודות ודג וירק, ואם מכירים אותו נותנים לו לפי כבודו ל.

עין משפט ד. או"ח סימן שכג פעיף ו

ו. מדיחים כלי אוכל לצורך היום מ והוא שנשאר לאכול עוד סעודה, אבל לאחר סעודה שלישית אין מדיחין, וכלי שתיה מדיחין א אותם כל היום שכל היום ראוי לשתיה.

ט. בגמ' ביצה ט' ע"א אמרו עליו על שמאי הזקן כל יום היה אוכל לכבוד שבת, מצא בהמה נאה אומר זו לשבת, מצא אחרת נאה ממנה מניח השניה ואוכל הראשונה, אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים שנאמר ברוך ה' יום יום. וכתב הב"ח שמדברי הרמב"ן מבואר שהלכה כדברי בית הלל, אבל האו"ז כתב דמודה הלל שמידת שמאי עדיפה יותר.

ובמ"מ מחלק בין חפצים נאים וכלים חדשים שאינם מצויים תמיד בזה הלכה כשמאי אבל במאכלים הלכה כב"ה. אם לא שזה מאכל שאינו בנמצא כל כך. כה"ח אות כ"ט.

י. ובמ"ב כתב דהכי נוהגים ועיין בבאר הגולה.

כ. פ"ח דפאה משנה ז'. ומצע הוא, משבת קי"ח ע"א. ושמן וקטנית, מתוספתא בסוף פאה.

ל. שם בתוספתא, ובכתובות ס"ז ע"ב.

מ. משמע אפי' מליל שבת לצורך סעודת שחרית מותר להדיחם, מ"מ אם יש לו עוד כלים אחרים נקיים טוב שלא להדיחם כלל משום טורח, כה"ח אות ט"ל.

נ. אפי' עשרה שאם יצטרך אחד מהם ישתה, וה"ה שמציעים עשרה מטות, מ"א ס"ק ח'. שכל כוס וכוס ראוי לו.

ו. ולאוסרים לשתות בין מנחה למעריב אסור להדיח כוס. ועיין בסימן רצ"א ס"ב ורמ"א.

עין משפט ה.

א"ח סימן רצא פעיף א

א. יהיה האדם זהיר מאוד לקיים סעודה שלישית <sup>ב</sup> שאף אם הוא שבע יכול לקיימה בכביצה <sup>ע</sup> פת, ואם א"א לו כלל אינו חייב לצער עצמו.

הגה: מי שלא אכל בליל שבת <sup>ב</sup> יאכל ג' סעודות ביום שבת.

## דף קיח:

עין משפט א.

א"ח סימן רמב פעיף א

עיין לעיל דף קיח. עין משפט אות ב

עין משפט ב.

א"ח סימן נא פעיף ח

ח. אין אומרים הזמירות במרוצה אלא בנחת וכמונה מרגליות.

עין משפט ג.

א"ח סימן פט פעיף א

א. זמן תפלת השחר מצוותה שיתחיל אותה עם הנץ החמה <sup>ז</sup> שנאמר

ט. שבת ק"ח. שאמרו בגמ' שם כל המקיים ג' סעודות נצול מג' פורעניות, מחבלו של משיח, מדינה של גהינם, וממלחמת גוג ומגוג. וע"פ הזוהר בפ' יתרו פ"ח כל סעודה יש לה שורש למעלה והמבטל אחת מהם עונשו מרובה, כה"ח אות א'.

ו. ואמרו בלשון "יהיה האדם זהיר מאוד" לפי שבסעודה זו ניכר כבוד השבת שהוא דבר שאינו עושה בחול, ובשבת מגדיל כבודו לעשות בו סעודה מחודשת והזהיר בה הנה שכונו גם על סעודת הלילה וסעודה שניה כאילו עשאם לכבוד שבת דוקא, אבל אם מתרשל נראה שב' הסעודות הראשונות לא עשאם לכבוד שבת אלא כרגילות לאכול ביום חול, כה"ח אות ג'. ועיין עוד שם באות ד'.

ז. לאו דוקא אלא קצת יותר מכביצה, דבכביצה נקרא אכילת עראי כמ"ש בסי' רל"ב, מ"א ס"ק א'. ומ"מ אם א"א לו די לו בכזית כמ"ש הא"ר באות ג' מכיון שחייב לברך גם אחרי כזית ברהמ"ז כמ"ש בסי' קפ"ד סעיף ו' א"כ יצא בדיעבד באכילת כזית פת, כה"ח אות ה'.

פ. ה"ה מי שלא אכל בליל יו"ט יאכל ביום ב' סעודות, וה"ה שאומר הקידוש של הלילה, ואם הוא שבת אינו אומר ויכולו ביום מ"א ס"ק ב'.

צ. ברכות כ"ו, ועיין בסי' נ"ח ובכה"ח אות יו"ד שם זמן הנץ החמה. ודעת הפר"ח דמשהאיר המזרח יכול להתפלל גם לכתחלה רק מצוה מן המובחר מהנץ החמה, אך לדעת השו"ע גם בהאיר פני המזרח זה רק בדיעבד, ועיין בכה"ח אות ג'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 0584150477 או 02-5712225 email: minchat.aaa@gmail.com

**"ייראוך עם שמש" ואם התפלל משעלה עמוד השחר ק והאיר פני המזרח יצא ר.**

**ב. נמשך זמנה עד סוף ארבע שעות ש ביום שהוא שליש היום, ואם טעה או עבר והתפלל ה אחר ד' שעות ועד חצות א הגם שאין לו שכר תפלה בזמנה שכר תפלה יש לו.**

**הגה:** ואחר חצות אסור להתפלל שחרית.

**או"ח סימן רלג סעיף א**

**א. עיקר זמן המנחה הוא מתשע שעות ומחצה ולמעלה ב עד הלילה ג לרבנן, ולר"י עד פלג המנחה שהוא עד סוף י"א שעות פחות רבע.**

**ק.** ועמוד השחר היינו שעה וחומש לפני הנץ החמה לפי שעות זמניות, ועיין בכה"ח אות ד'.

**ר.** ומשמע אפי' שלא בשעת הדחק בדיעבד יצא, ובשעת הדחק מותר אפי' לכתחלה, שם אות ה'.

**ש.** ומחשבין השעות זמניות מעמוד השחר עד צאת הכוכבים, מ"א ס"ק ד'.

**ת.** משמע רק בדיעבד, אבל לכתחלה אם עבר ד' שעות מתפלל מנחה שתים וזה עדיף, וכ"כ בספר ראשון לציון לבעל אור החיים הקדוש בברכות דף כ"ח, ויש לו שכר תפלה בתפלת תשלומין, כ"כ הפרישה.

אך הרבה אחרונים פירשו דברי השו"ע דלאו דוקא עבר או טעה אלא אם עבר זמן ד' שעות לכתחלה מתפלל שחרית עד חצות, וכ"כ בכה"ח אות י'.

**א.** אבל אחרי חצות דלאו זמן תפלה הוא אפשר דהוי ברכה לבטלה, ב"י. אבל הב"ח כתב דיכול להתפלל שחרית עד זמן מנחה גדולה, וכ"כ הפרישה והט"ז בס"ק א'. אך דעת הלבוש כדעת מר"ן הב"י דאם עבר חצות אסור להתפלל שחרית, וכן דעת המ"א בס"ק ה', וכן עיקר, כ"כ בכה"ח אות י"א, ורק אם היה אנוס או שוגג יתפלל מנחה שתים, כמ"ש בסי' קי"ח.

**ב.** זו דעת הרמב"ם, אבל לדעת הטור והרא"ש גם לכתחלה זמנה משעה שישית ומחצה, וע"כ בלא צורך אין להתפלל אלא אחרי ט' שעות ומחצה כדעת מר"ן והרמב"ם, כה"ח אות א'.

ואם טעה והתפלל מנחה מתחילת שעה שביעית דהיינו שלא חיכה לעוד מחצה א"צ לחזור על תפלתו, שם אות ב'.

**ג.** היינו עד סוף שקיעת החמה, אבל לא עד צאת הכוכבים, והשאגת אריה בסי' י"ז העלה עד צאת הכוכבים, וכ"כ הרמ"א בסוף סימן זה.

**ו.** זמן בין השמשות הוא י"ג רגעים וחצי, אחר שאין השמש נראית. ואם אדם יכול להתפלל מנחה ולסיים לפני זמן זה יתפלל ואם לאו יתפלל ערבית שתים, כה"ח אות ה'. ומנהג ירושלים וחברון שאחר עשרה דקים שאין השמש נראית אין מתפללין עוד מנחה, שם.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

אם התפלל משש שעות ומחצה יצא.

הגה: ומשערין השעות בשעות זמניות <sup>7</sup>.

א. ב. הגם שהלכה דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד מ"מ אם עושה כרבנן ומתפלל מנחה עד הלילה אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה <sup>ה</sup>, ואם עושה כרבי יהודה ומתפלל ערבית מפלג המנחה צריך ליזהר שלא יתפלל מנחה מפלג המנחה.

ועכשיו שנהגו להתפלל מנחה עד הלילה אין להתפלל ערבית מפלג המנחה אבל בדיעבד או בשעת הדחק יצא.

הגה: גם לנוהגים כרבי יהודה עד פלג המנחה בדיעבד או בשעת הדחק אם התפללו מנחה אחרי פלג המנחה עד צאת הכוכבים יצא.

עין משפט ד. או"ח סימן רפא סעיף ב

ב. ג. י"א דצריך להוסיף מחול על הקודש <sup>י</sup> וזמן תוספת זו הוא מתחלת השקיעה שאין השמש נראית על הארץ עד זמן בין השמשות, והזמן הזה שהוא ג' מילין ורביע שהוא כשעה בערך, רצה לעשותו כולו תוספת עושה, רצה לעשות ממנו מקצת עושה, ובלבד שיוסיף זמן שיהיה ודאי יום, מחול על הקודש.

ד. והדבר במחלוקת אם משערין מנץ החמה עד השקיעה או מעמוד השחר עד צאת הכוכבים, כה"ח אות ז'.

ה. וכ"ש שלא יתפלל באותו יום מנחה אחר פלג המנחה וערבית קודם צה"כ, כ"כ במ"א ס"ק ה'. ובמאירי בפסקיו כתב דמיום ליום אין לחוש לתרתי דסתרי רק ביום אחד אין ראוי לעשות תרתי דסתרי, כה"ח אות ט'.

ו. הרוצה לנהוג בחסידות יתפלל מנחה לפני פלג המנחה וערבית בצה"כ. ועיין בכה"ח אות י'. כתב הרמ"א שהיום נוהגים להקל שמתפללים אחר פלג המנחה מנחה ומיד מתפללים ערבית ואולי משום טורח לאסוף מנין הקילו, לפ"ז ביחיד יזהר שלא לעשות כן, ועיין בכה"ח אות י"ב.

ז. הרי"ף והרא"ש ורוב הפוסקים, אבל להרמב"ם אין תוספת לשבת כלל אפי' מדרבנן כמבואר בב"י, ומשום כך כתב השו"ע י"א, אבל הרדב"ז כתב דגם לדעת הרמב"ם יש תוספת שבת מדרבנן, ויש אומרים דאורייתא. וגם הנשים חייבות בתוספת שבת וי"ט, כה"ח אות ט"ז מתוס'. ויש ליזהר לסיים מנחה בע"ש כמה דקות לפני השקיעה ע"מ לקבל תוספת השבת בודאי יום.

וכתב ה"ה דתוספת שבת היא בעשה ואינו בלאו וכרת, כה"ח אות י"ז.



ב. ד. שיעור בין השמשות הוא ג' רביעי מיל שהם מהלך אלף ות"ק אמות קודם הלילה.

הגה: ואם רוצה להקדים ולקבל עליו השבת מפלג המנחה ז' הרשות בידו.

או"ח סימן רצג סעיף א

א. מאחרין ח' תפילת ערבית במו"ש כדי להוסיף מחול על הקודש.

עין משפט ה. או"ח סימן כג סעיף ז

ז. ט. חסידים הראשונים ט' התפארו שלא ראו את מילתם, ואחד אמר שלא התכוון בצורת אשתו, דליבם פנוי לדברי אמת.

עין משפט ו.ז. או"ח סימן ב סעיף א

א. לא ילבש חלוקו הנוגע בעור בשרו מיושב י', אלא יקח חלוקו ויכניס בו ראשו וזרועותיו בעודנו שוכב ונמצא כשהוא קם הוא מכוסה.

או"ח סימן ב סעיף ו

ו. אסור לילך בקומה זקופה כ' ולא ילך ד' אמות בגילוי ראש ל', ויבדוק

ז. דהיינו שעה ורביע קודם צה"כ כמ"ש בסי' רל"ג סעיף א'. ואם קיבל קודם פלג המנחה אין קבלתו קבלה, כה"ח אות כ"א. ולדעת האר"י ז"ל באמירת בואי כלה שמקבל תוספת נפש דבחינת לילה הוי קבלה.

ח. שבת קי"ח, וי"א דלא יפחתו ממחצית השעה אחר שקיעת החמה, ובכך איש חי פ' ויצא אות א' כתב דלא יפחתו משליש שעה, כה"ח אות ב'.

ט. שבת קי"ח ע"ב.

י. שבת קי"ח. וחלוק של ת"ח כל שאין בשרו נראית מתחתיו טפח.

יא. המניח מלבושיו מראשותיו משכח למודו, גמ' הוריות סוף פ' בתרא, הטובל אצבעו במלח ואוכל מחזיר למודו. המסתכל בפני המת או הקורא כתב בולט שעל הקבר משכח למודו. כה"ח אות ג'.

כ. אפי' בפחות מד' אמות, ט"ז ס"ק ד', אף דבגמ' איתא ד"א לאו דוקא דנקטו סתם הליכה. כה"ח אות י"ג.

ושיעור הזקיפה כל שלא יכול לראות למטה בסמוך לרגליו, ומ"מ לא יכוף קומתו או ראשו יותר מדאי אלא בכדי שיראה את הבא כנגדו בפניו בלי שיזקוף עניו למעלה, כה"ח אות ט"ו.

ל. וי"א דאינו אלא מידת חסידות אבל מדינא אין איסור בזה, כ"כ הב"ח מ"א ס"ק ו', ברכי יוסף אות ב'. אך לדעת הלבוש בסעיף ו' ועוד יש איסור מדינא בזה, כה"ח אות ט"ו. וממידת החסידות גם בפחות מד' אמות לא ילך בגילוי ראש, ואפי' ביושב יש להחמיר אם

**נקביו מ.**

הגה: **ויכסה כל גופו<sup>נ</sup>, ולא ילך יחף<sup>ס</sup>, וירגיל עצמו להתפנות בכל בוקר וערב כי זה זריזות ונקיות.**

**עין משפט זז. יו"ד סימן רמו פעיף כו**

כו. **לג. כל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני<sup>ע</sup>, וכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר.**

הגה: **כשמסיים מסכת, מצוה לעשות סעודה ולשמוח ונקראת סעודת מצוה<sup>פ</sup>.**

הגה: **אסור לעסוק בדברי תורה במקומות המטונפים, וע"כ אסור לת"ח לעמוד במקומות המטונפים, כדי שלא יהרהר בד"ת.**

הגה: **מותר ליכנס למרחץ<sup>צ</sup> אפי' מתוך הלכה שאינה פסוקה ולא חוששין שמא יהרהר, שבמרחץ האדם שומר עצמו מהרהור בתורה.**

לא לצורך, כה"ח אות ט"ז. ובבית המרחץ אפי' מדת חסידות אין בו והיא חומרא יתירה, ברכי יוסף אות ה'.

ו כתב השל"ה דמדת חסידות להיות ראשו מכוסה בלילה כמו ביום, כה"ח אות י"ח. ויש לזהר לכסות ראש הקטנים כדי שתהיה יראת שמים עליהם, מ"א ס"ק ו'. כובעים מקש ארוג כעין נקבים וכן פאה נוכרית נחשבים לכסוי וכן מהני כסוי בידיו ע"ג ראשו אפי' שלא מועיל לגבי הזכרת השם. כה"ח אות כ'.

מ. ו שמא יצטרך לנקביו בעת התפלה, והחיד"א כתב שיש סוד בדבר, כה"ח אות כ"א. נ. ו ולא ילבש בגדים יקרים שזה מביא לידי גאווה ולא פחותים מאוד או מלוכלכים שלא יתבזה בעיני הבריות אלא ממוצעים ונקיים, חוץ מבגדי אשתו שיש לכבדה ולהלבישה כרצונה, כה"ח אות כ"ב.

ס. וימכור כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו, מ"א ס"ק ז' ואם עושה משום תשובה מותר, כה"ח אות כ"ג.

ע. ממשנה ט' פ"ד דאבות.

פ. גם אבל בתוך י"ב חודש אם הוא עשה סיום מסכתא מותר לו להשתתף בסעודת מצוה, ומהר"ם מיניץ בתשובה כתב אפי' משתתף ולא סיים בעצמו והב"ח אוסר בזה. עיין בית לחם יהודה. ועיין עוד באו"ח סימן תקנ"א ס"י ברמ"א ונו"כ.

צ. וה"ה לבית הכסא וכמבואר בש"ך וכן הסכים הרדב"ז. ברכי יוסף.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com